روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران
صاحب امتیاز و مدیرمسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: تهران: میدان فاطمی، خیابان بهرام‌مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۶۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷
تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۴۴۰۱۹۸۰۵ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸
توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز تلفن: ۰۹۳۸۵۲۲۱۰۱۶ • چاپ: صمیم

روزنامه شرق

سه‌شنبه ۲۹ مهر ۱۴۰۴ • ۲۸ ربیع‌الثانی ۱۴۴۷ • ۲۱ اکتبر ۲۰۲۵ • سال بیست‌ودوم • شماره ۵۲۳۴ • ۱۲ صفحه
اذان ظهر تهران ۱۱:۴۹ • اذان مغرب ۱۷:۴۰ • اذان صبح فردا ۴:۵۳ • طلوع آفتاب ۶:۱۷

چهل‌ودومین جشنواره بین‌المللی فیلم کوتاه تهران، شامگاه یکشنبه با رویکرد «خردمحوری و اندیشه‌ورزی» در پردیس سینمایی ایران‌مال تهران آغاز شد. در نخستین روز جشنواره، فیلم‌های داستانی در هشت باکس و در مجموع ۴۶ فیلم برای تماشاگران و علاقه‌مندان فیلم کوتاه اکران شد.
عکس: مرضیه موسوی، ایرنا

instagram:sharghdaily1 twitter:sharghdaily youtube:sharghdaily Telegram:SharghDaily aparat:tasvirshargh www.sharghdaily.com

وقتی وفاداری جای شایستگی را می‌گیرد

قادر باستانی تبریزی

کارشناس متخصص میانسالی را می‌شناسم که در سکوت، طرح‌های اصلاحی و پژوهش‌های دقیقش را در کشوی میز خود نگه داشته، چون از او نظر نمی‌خواهند، به جلسات دعوتش نمی‌کنند و تازه‌واردانی که تنها هنرشان لبخند تأیید است، پُست‌های کلیدی را اشغال کرده‌اند. او هنوز هر صبح زودتر از همه می‌آید، اما می‌داند که دانش و تجربه‌اش در این سیستم اداری جایی ندارد. سرنوشت او، روایت خاموش یک کشور است. زمانی نظام مدیریتی ما بر محور تعهد و تخصص می‌چرخید، اما سال‌هاست معیار صعود و بقا از توانایی به تبعیت تنزل یافته است. در نتیجه، حلقه‌ای از وفاداران کم‌صلاحیت جایگزین اندیشه‌ورزان و متخصصان شده‌اند و تصمیم‌سازی ملی از اتاق علم و تجربه به محفل ارادت و اطاعت منتقل شده است. این دگرگونی آرام اما ویرانگر، روح امید را در جامعه فرسوده است. با این همه، در دل همین وضعیت می‌توان نشانه‌های امکان بازسازی را جست؛ آنگاه که دوباره به اصل فراموش‌شده حاکمیت قانون بازگردیم. در ایران امروز، مسئله اساسی در میزان التزام به حاکمیت قانون و درک اصیل از مفهوم دولت‌داری نهفته است. سال‌هاست نظام اداری ما در مدار بسته‌ای از ناکارآمدی، تکرار و انزوا گرفتار شده. در چنین فضایی، شایستگی براساس میزان اطاعت سنجیده می‌شود و لابد نتیجه آن طرد اندیشه‌ورزان، مهاجرت نخبگان، رکود نهادی و فرسایش امید اجتماعی بوده است. در وضعیت فعلی گزینش و تأیید صلاحیت، خلاقیت به انزوا رانده شده و فرصت‌طلبی پاداش می‌گیرد. به این ترتیب، استقلال فکری و شجاعت مدیریتی از بدنه تصمیم‌گیری حذف و به‌جای آن، انفعال و تملق به فضیلت تبدیل شده است. در نتیجه، سیاست‌ورزی از معنا تهی و اخلاق عمومی فرسوده می‌شود. این چرخه معیوب، نه‌فقط سرمایه انسانی، بلکه سرمایه اجتماعی کشور را نیز می‌بلعد. در چنین وضعیتی، انتخابات -که در نظام‌های مدرن مجرای اصلاح و بازآرایی ساختار قدرت است- به تدریج از معنا تهی می‌شود. محدودیت‌های فزاینده در فرایند انتخاب، حس بی‌اثربودن رأی را در میان شهروندان تقویت کرده و نیروهای توانمند را به حاشیه رانده است. جامعه‌ای که نخبگانش از مشارکت مأیوس شوند، دیر یا زود میدان را به عوام‌زدگی و پوپولیسم واگذار می‌کند. نتیجه، نه‌فقط رکود فکری و نهادی، بلکه گسترش احساس بی‌قدرتی در میان مردم است و این احساس خطرناک‌تر از فقر اقتصادی، روح امید را در جامعه می‌خشکاند. بااین‌حال، درک راه برون‌رفت از این چرخه فرسایش نرم و ناکارآمدی مزمن، در گرو بازگشت به اصل «حاکمیت قانون» است. تجربه جهانی به‌روشنی نشان داده است نوع حکومت به‌تنهایی ضامن پیشرفت نیست و آنچه زیربنای توسعه و اعتماد عمومی را می‌سازد، میزان پایبندی به قانون است. در کشوری که همه -حتی قانون‌گذاران و حاکمان- در برابر قانون برابر باشند، عدالت نهادینه می‌شود و تخصص دوباره منزلت می‌یابد.

چین، ژاپن یا کره جنوبی، لزوما به واسطه دموکراسی به پیشرفت نرسیدند، بلکه از آن رو که قواعد خویش را پذیرفتند و از قانون به‌مثابه ستون اصلی نظم ملی پاسداری کردند، توانستند ثبات و رشد را توأمان حفظ کنند. قانون در معنای عمیق خود، نه ابزار قدرت، بلکه مهار قدرت و میثاق ملت است. اما بازسازی اعتماد عمومی فقط با اصلاح ساختار حقوقی میسر نیست؛ باید فرهنگ دولت‌داری را بازتعریف کرد. درک دولت‌بودن و دولتمردبودن در ایران امروز بیش از هر زمان دیگری فقیر است. برخی از سیاست‌مداران، دولت را ابزار تصرف و نه خدمت می‌بینند. فقدان این درک نهادی موجب شده سیاست از ساحت تدبیر به صحنه جدال بدل شود. سیاست به‌جای آنکه هنر مدیریت تعارض‌ها باشد، خود به سرچشمه تعارض تبدیل شده است. گذار از این وضعیت نیازمند تربیت نسلی از مدیران و سیاست‌ورزان است که به‌جای وفاداری شخصی، وفاداری نهادی را درک کنند و منافع ملی را بر علایق جناحی و گروهی ترجیح دهند. ایران امروز بیش از هر زمان به آشتی میان عقلانیت و قانون نیاز دارد. گذار از وضعیت کنونی با بازسازی معیارها ممکن است. بازگشت به شایسته‌سالاری، احیای شأن قانون و اعتماد به تخصص، می‌تواند راهی برای بازگرداندن امید به جامعه باشد. هیچ ملتی در سایه طرد اندیشه و ترویج وفاداری کور دوام نمی‌آورد. نجات ما در پذیرش این حقیقت ساده اما ژرف است که وفاداری به میهن یعنی وفاداری به قانون؛ و قانون اگر به معنای واقعی‌اش حاکم شود، فرصت اندیشیدن، اصلاح‌کردن و پیش‌رفتن را فراهم خواهد کرد. ایران کشوری است که قرن‌ها از دل آشوب برخاسته و خود را دوباره ساخته است. ملتی که بارها در لحظه ظاهری شکست، بذر رستاخیز را کاشته است.

طنزخوانی

انسان ۳۰ سال به بالای بینوا

آیدین سیارسریع

اگر یادتان باشد، قدیم‌ها یک شعری می‌خواندند با این مضمون که «سن که رسید به ۵۰ / فشار میاد به چند جا». ادامه شعر هم به این ترتیب بود که شروع می‌کرد به برشمردن اعضای بدن و بررسی می‌کرد که به هر عضو چه فشاری می‌آید.

در کل شعر عجیبی بود که ما در عالم کودکی زیاد تصوری از درد شاعر نداشتیم. پیش خودمان می‌گفتیم اووو! کو تا ۵۰سالگی؟ ۵۰ که رسید، آن موقع یک فکری به حال اعضا می‌کنیم. ولی از یک نکته غافل بودیم، آن‌هم اینکه قدیم سبک زندگی متفاوت بوده و به خاطر همین بنیه‌ها قوی‌تر بوده. برای همین بعد از ۵۰سالگی فشار می‌آمد به چند جا. بعد که خودمان بزرگ شدیم، فهمیدیم از این خبرها نیست و به ۳۰ که رسیدیم، دیدیم ای داد بیداد! دقیقا همان فشارها دارد می‌آید به چند جا.

امروز هم در راستای این قضیه در یک سایت خبری تیتری دیدیم با عنوان «کارهایی که نباید بعد از ۳۰سالگی انجام داد». مورد اولی که مقاله به آن اشاره کرده، مصرف الکل است. «بعضی‌ها تصور می‌کنند که بعد از یک روز پراسترس می‌توان با یک لیوان نوشیدنی الکلی استرس را کاهش داد ولی این کار به‌تدریج فشار خون را بالا می‌برد». خدا را شکر که ما در کشورمان چنین مواردی نداریم. این مقاله هم انگلیسی است و ربطی به ما ندارد. من اصلا روی سخنم با جوانان انگلیسی است.

تصور می‌کنم انسان ۳۰ سال به بالای انگلیسی در یک لوپ تکراری گرفتار شده. سیگار می‌کشد که استرس نگیرد، الکل می‌خورد که سیگار عروقش را نبندد، قرص فشار می‌خورد که الکل فشارش را بالا نبرد، بعد دوباره الکل می‌خورد که بی‌خوابی ناشی از قرص فشار را از بین ببرد. به‌این‌ترتیب اصلا ۵۰سالگی را نمی‌بیند که فشار بیاید به چند جایش. توصیه این است که اول از همه سعی کنید استرس نداشته باشید.

حتی‌الامکان در کلان‌شهر و لندن و این‌جور جاها زندگی نکنید. اگر در کلان‌شهر زندگی می‌کنید، رانندگی نکنید، اگر رانندگی می‌کنید معامله نکنید، اگر معامله می‌کنید متأهل نشوید، اگر متأهل می‌شوید شغل نداشته باشید. اگر زنده نباشید که دیگر عالی می‌شود، ولی اگر زنده ماندید، سراغ دود و الکل نروید که زنده‌ماندن بیشتر از این سخت نشود. به هر حال عوارض نوشیدنی الکلی فقط موارد ذکرشده نیست.

به یاد داشته باشید که زندگی برای یک انسان ۳۰ سال به بالای مضطرب بینای انگلیسی زندگی بهتر از یک ۳۰ سال به بالای مضطرب نابینای انگلیسی است. هی نگویید فلانی مطمئن است و برای سفارت می‌برد و... . اصلا به انگلیسی جماعت اعتماد نکنید. بیایید از ما گل گاوزبان بگیرید و این‌جوری خودتان را آرام کنید.

خبرخوانی

۸۰ شهید بعد از آتش‌بس

بر اساس اعلام وزارت بهداشت فلسطین در نوار غزه، در نتیجه حملات ارتش رژیم صهیونیستی به نوار غزه از هفتم اکتبر ۲۰۲۳ تا این لحظه، ۶۸ هزارو ۲۱۶ نفر به شهادت رسیده‌اند. همچنین این نهاد پزشکی فلسطینی بیان کرد که شمار کلی زخمی‌های حملات ارتش رژیم صهیونیستی به نوار غزه از آغاز جنگ در این باریکه به ۱۷۰ هزارو ۳۶۱ نفر رسیده است. از زمان برقراری آتش بس در ۱۱ اکتبر ۲۰۲۵، تاکنون ۸۰ نفر به شهادت رسیده و ۳۰۳ نفر دیگر زخمی شدند. همچنین در این مدت پیکر ۴۲۶ شهید نیز از زیر آوار خارج شده است. این وزارتخانه اعلام کرد که طی ۲۴ ساعت گذشته همچنین پیکر ۵۷ شهید به بیمارستان منتقل شده است که ۱۲ پیکر از زیر آوار خارج شده و ۴۵ نفر نیز به طور مستقیم از سوی اشغالگران هدف قرار گرفته‌اند و به شهادت رسیده‌اند. همچنین در این مدت ۱۵۸ نفر نیز زخمی شده‌اند.

صنف‌خوانی

درخواست صنفی کانون کارگردانان از سازمان سینمایی

فیلم‌ها بدون بررسی و ممیزی ساخته شود

کانون کارگردانان سینمای ایران در نامه‌ای به رئیس سازمان سینمایی خواستار برچیده‌شدن شورای پروانه ساخت و پایان ممیزی فیلم‌نامه‌ها شد و اعلام کرد که در صورت تداوم روند فعلی ممیزی فیلم‌نامه‌ها، نماینده کانون کارگردانان دیگر در شورای پروانه ساخت شرکت نخواهد کرد.

به گزارش ایسنا، ماجرای پروانه ساخت و درخواست فیلم‌سازان برای حذف آن از پروژه تولید فیلم‌های سینمایی سال‌هاست به عنوان دغدغه‌ای جدی در سینما مطرح بوده اما در دولت‌های مختلف به نتیجه‌ای نرسیده است.

همچنین تیرماه سال ۱۴۰۳ کانون کارگردانان خانه سینما در نامه‌ای به مسعود پزشکیان که پیروز انتخابات ریاست‌جمهوری شده، نوشته بود: «ما خواهان حذف هرگونه نظارتی قبل از ساخت فیلم هستیم و پروانه ساخت باید حذف شود. شورای پروانه نمایش هم باید ترکیبی از همه تفکرات داخل سینما و زیر نظر صنوف سینما باشد و درجه‌بندی سنی برای عرضه اندیشه‌های متفاوت رعایت شود».

حالا یک سال پس از این درخواست، کانون در نامه‌ای به رائد فریدزاده تأکید کرده در دوره‌ای هستیم که نیاز به بازنگری در ساختارهای قدیمی و پاسخ به مطالبات برای آزادی، گفت‌وگو و اعتماد بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود.

متن این نامه با عنوان «نگاه محدودکننده به خلاقیت بی‌ثمر و زیان‌بار است» به شرح زیر است:

جناب آقای رائد فریدزاده، ریاست سازمان سینمایی کشور

شما در دوره‌ای ریاست سازمان سینمایی را به‌دست گرفتید که جامعه و سینمای ایران هر دو در حال تغییرند؛ دوره‌ای که نیاز به بازنگری در ساختارهای قدیمی و پاسخ به مطالبات برای آزادی، گفت‌وگو و اعتماد بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. در این مدت کوتاه، تلاش شما برای ایجاد فضای بازتر در زمینه صدور پروانه ساخت و نمایش، موجب تحرک نسبی در سینمای اجتماعی شده است اما این گام‌های اولیه کافی نیستند؛ چراکه ساختارهای نظارتی موجود دیگر پاسخ‌گوی واقعیت‌های امروز سینمای ایران نیستند.

جناب فریدزاده، موجودیت شورای صدور پروانه ساخت در شرایط امروز جامعه قابل دفاع نیست. بسیاری از فیلم‌سازان مستقل، جوان یا حتی باسابقه، دیگر نمی‌پذیرند برای بیان اندیشه و ساخت اثر خود از شورایی کسب اجازه کنند که در آن تفکرشان باید تأیید یا رد شود. حتی اگر فرض کنیم اعضای این شورا افرادی منعطف و اهل گفت‌وگو باشند، نفسِ الزام به کسب مجوز برای بیان اندیشه، شکلی از بی‌اعتمادی به خلاقیت فیلم‌ساز و تلاشی برای تسلیم او به اراده‌ای فراتر از اراده هنری‌اش است و در دوران جدید، سینمای ایران بیش از هر چیز به اعتماد نیاز دارد.

به دلایل فوق ما خواستار لغو شورای صدور پروانه ساخت و جایگزینی آن با ساز و کاری شفاف و مبتنی بر اعتماد به فیلم‌سازان به‌گونه‌ای هستیم که همگان، از کارگردانی که قصد ساخت اولین فیلمش را دارد تا سینماگران حرفه‌ای و باسابقه، بتوانند فیلم خود را بدون بررسی فیلم‌نامه و ممیزی بسازند.

طبعا در شرایط فعلی حضور نماینده کانون کارگردانان در شورای صدور پروانه ساخت نه به معنای تأیید این ساز و کار که راهکاری ناگزیر، برای حفظ کانال ارتباطی و تسهیل‌گری در امور دریافت پروانه ساخت برای کارگردانان است ولی در صورت تداوم روند فعلی بررسی و ممیزی فیلم‌نامه، کانون کارگردانان در هماهنگی با خانه سینما از نماینده خود می‌خواهد که دیگر در شورای صدور پروانه ساخت شرکت نکند.

در کنار این تحول ضروری، بازنگری در ترکیب و رویکرد شورای صدور پروانه نمایش نیز اجتناب‌ناپذیر است. اعضای این شورا باید با درک عمیق از تحولات اجتماعی و فرهنگی جامعه امروز ایران، برگزیده شوند؛ افرادی که به تغییرات باور دارند، به اندیشه و تجربه انسان معاصر احترام می‌گذارند، و محدودیت را جایگزین گفت‌وگو نمی‌کنند.

آقای فریدزاده، دوران تازه‌ای در حیات اجتماعی و فکری مردم ایران آغاز شده است. ادامه‌دادن مسیر ممیزی و صدور مجوز بر اساس الگوهای کهنه، نه‌تنها با این دوران هم‌خوان نیست، بلکه مانع رشد سینمای ملی و انسانی ایران است.

قوانین و آیین‌نامه‌های قدیمی نیازمند بازنگری‌اند تا فیلم‌ساز ایرانی بتواند با فراغ بال از جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند الهام بگیرد و تصویری صادقانه از آن بسازد. در جهانی که هر روز دگرگون‌تر می‌شود، نگاه محدودکننده به خلاقیت هنری نه‌تنها بی‌ثمر، که زیان‌بار است و سینماگران ایرانی هم به این نگاه محدودکننده اعتقادی ندارند.

جناب آقای فریدزاده، از شما انتظار داریم با درک نقش تاریخی خود در این مقطع حساس، گامی بزرگ بردارید: با حذف شورای صدور پروانه ساخت و تسهیل فرایند فیلم‌سازی بدون الزام به ارائه فیلم‌نامه، راه را برای سینمایی آزادتر، اندیشمندتر و در شأن مردم این سرزمین هموار کنید.

کانون کارگردانان سینمای ایران

شبکه‌خوانی

چه خبر از تفتان؟

طی چند روز گذشته مقاله‌ای از روزنامه دیلی‌میل انگلیس بازتاب گسترده داشته که حکایت از فعال‌شدن آتشفشان تفتان بعد از ۷۱۰ هزار سال دارد. دکتر مهدی زارع سال پیش در روز سوم خرداد چند روز پس از اینکه اخباری در این‌باره منتشر شده بود، یادداشتی مفصل در روزنامه شرق با عنوان «تفتان فعال می‌شود» نوشت و این مسئله را بررسی کرد؛ نکته‌ای علمی که به نظر می‌رسد در آن زمان چندان مورد توجه قرار نگرفت. اکنون نگاهی داریم به مقاله دیلی‌میل که طبق آن قله تفتان در ۱۰ ماه از سال ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۴ حدود ۹ سانتی‌متر بالا آمده است. این گروه اعلام کرد که این تورم ممکن است ناشی از انباشت مایعات و گازهای داغ در زیر قله باشد، یا نتیجه نفوذ ماگما در عمق حدود پنج‌کیلومتری زیر سطح زمین. این پژوهش بر گزارش‌های محلی سال گذشته متکی است، از جمله دود و خاکستر قابل مشاهده از دهانه آتشفشان. با توجه به فعالیت‌های اخیر، پابلو گونزالس، نویسنده اصلی پژوهش و آتشفشان‌شناس، گفته است که تفتان را بهتر است «خفته» توصیف کنیم، نه «خاموش». آتشفشان‌ها در صورتی «خاموش» طبقه‌بندی می‌شوند که از آغاز دوران هولوسن (حدود ۱۱ هزارو ۷۰۰ سال پیش) تاکنون فوران نکرده باشند. در مقاله منتشرشده در این ماه آمده است: «آتشفشان تفتان فعال‌تر از آن است که پیش‌تر تصور می‌شد». گروه پژوهشی این یافته‌ها را با استفاده از روش جدیدی در داده‌های ماهواره‌ای به نام «فیلتر حالت مشترک» به دست آورد که به آنها امکان داد تداخل‌های جوی را حذف کنند و تصویری بسیار شفاف‌تر از حرکت زمین به دست آورند. همچنین پژوهشگران دریافتند منشأ تغییرشکل بسیار سطحی است، در عمق حدود ۴۷۰ تا ۶۳۰ متر زیر قله است. دامنه‌های شرقی و غربی آتشفشان نیز دچار جابه‌جایی شدند، اما الگوی تغییر شکل با الگوهای بارندگی یا زمین‌لرزه مطابقت نداشت که این نشان می‌دهد فرایندهای درون آتشفشان عامل آن بوده‌اند. در پایان مقاله آمده است: «احتمال وجود فشار مداوم در زیر قله نشان می‌دهد که آتشفشان تفتان همچنان منطقه‌ای خطرناک باقی مانده است».